

Чорноус Юлія Миколаївна,
завідувач кафедри криміналістичних експертиз
навчально-наукового інституту №2 Національної
академії внутрішніх справ доктор юридичних
наук, професор

КРИМІНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Криміналістика, у всіх значеннях, не має кордонів, й криміналістичні знання затребувані у всіх державах світу. Адже криміналістика відповідає на ключові питання - хто? що? де? за чиєю допомогою? навіщо? яким чином? коли? Криміналістика встановлює причину і наслідок, визначає механізм і результат. Криміналістика є унікальною, адже має два протилежні об'єкти пізнання - злочинну діяльність і діяльність з розслідування її проявів.

Сьогодні перед нашою державою надзвичайно гостро потали питання інтеграції у світовий простір, набуття кращого світового та європейського досвіду. Таке завдання є актуальним і для вітчизняної криміналістики. Слід запозичувати кращий світовий та європейський досвід, демонструвати спільноті й свої здобутки. Зокрема, мова йде про забезпечення ефективного міжнародного співробітництва у науково-дослідній, навчальних сферах.

Реалізації міжнародного співробітництва сприяє те, що криміналістика є визнаною наукою, необхідною навчальною дисципліною та практичною діяльністю у переважній більшості прогресивних країн світу. Й навіть якщо статус як науки не вбачається чітко визначеним, слід констатувати наявність криміналістичних знань, які щоденно залучається для вирішення актуальних питань практичної діяльності.

Для того, щоб адекватно відповідати вимогам часу, криміналістика у своєму розвитку повинна збагачуватися й досягненнями й інших держав.

Наприклад, у Німеччині та у всіх країнах Східної Європи загальновизнаною назвою є саме «криміналістика».

Нині у Німеччина криміналістика є однією із наук, яка є визнаною й активно розвивається. З новинок - заслуговує на увагу новий двотомний підручник криміналістики «Криміналістична компетенція». Про сучасне розуміння

криміналістики свідчить структура вказаного підручника, що складається із 6 глав:

1) введення в криміналістику. Боротьба поліції зі злочинністю. Збирання доказів; 2) криміналістична техніка. Сліди; 3). Електронна обробка інформації; 4) Криминологія; 5) робота поліції з попередження злочинів; 6) комплексне діловодство (методика розслідування) окремих видів злочинів. У підручнику надається визначення криміналістики як науки про стратегію і методику розкриття злочинів і викриття злочинців за допомогою оперативних, тактичних і технічних способів боротьби зі злочинністю. Дійсно, сьогодні в Німеччині криміналістика розглядається як важлива галузь наукового знання, досягнення котрої покликані забезпечувати ефективне попередження, розкриття та розслідування злочинів.

У Франції та Бельгії окремою галуззю кримінального судочинства є так звана «Наукова поліція», однак, паралельно використовується термін «Криміналістика». Так, Паризький університетський підручник має назву «Довідник сучасної криміналістики» і підзаголовок «Наука про докази та їх виявлення».

У Сполучених Штатах Америки протягом кількох десятиріч використовувався термін «forensic science» (судові науки). Однак, поряд із даним терміном, використовується такий як «криміналістичні науки», під якими розуміють сукупність наукових знань, які використовуються для виявлення, дослідження, оцінки речових доказів. У Великобританії криміналістичні знання у нашому розумінні не об'єднані у межах науки, однак техніко-криміналістичне забезпечення попередження, розкриття та розслідування злочинів широко та різнобічно розвинене. Англійські вчені і практики правоохоронних органів внесли вагомий вклад в розвиток технічних засобів, засобів і методів виявлення осіб, що вчинили злочини. Поряд із техніко-криміналістичним забезпеченням боротьби зі злочинністю, у Великобританії є роботи щодо дослідження проблем криміналістичної тактики і методики, але вони ще не завершилися створенням самостійної галузі наукового знання.

До країн далекого зарубіжжя, в яких активно розвивається криміналістика, відносяться не лише країни Європи, США, але й інших частин світу. Наприклад. Однією з таких країн є В'єтнам (Соціалістична Республіка В'єтнам), де підготовлені як відповідні підручники за назвою «Криміналістика», «Тактика проведення експертизи», друкується журнал «Криміналістичний форум», так і функціонує власне Інститут криміналістики.

Підготовка фахівців у галузі юриспруденції із країн далекого зарубіжжя в бувшому Радянському Союзі сприяла поширенню вітчизняного криміналістичного знання в таких державах як Конго, Куба, Ємен та ін.

Таким чином, переважна більшість зарубіжних країн має або самостійну галузь наукового знання, найменовану «криміналістикою», або систему криміналістичних знань, що стрімко розвиваються і застосовуються у діяльності з розслідування злочинів.

Криміналістика в нашій державі є важливою навчальною дисципліною для підготовки фахівців у різних галузях суспільного життя, й зокрема - фахівців у сфері юриспруденції, майбутніх правоохоронців.

Адже високий рівень викладання криміналістики, вміння викладача подати матеріал, зацікавити слухача, бути для нього авторитетом у цій справі, - є невід'ємною складовою успіху. Опанування криміналістичними знаннями є важливим й в освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ.

Оволодіння широким діапазоном криміналістичних знань забезпечує належний рівень підготовки фахівців, оволодіння ними практичними вміннями і навичками.

Отже, цілком логічним є висновок про надзвичайно широкий та багатогранний діапазон криміналістичних знань, які не мають кордонів, й незалежно від тлумачення криміналістики як науки, як навчальної дисципліни, як практичної діяльності, слід підкреслити, що за будь-яких умов реалізація правоохоронної діяльності без залучення криміналістичних знань неможлива.